
Györffy Sarolta

TALÁLKOZÁSOK PITYUVAL (Hangjáték)

Szereplők: VERA TANÁRNŐ
PITYU
A TANÁRNŐ
HAVER
BELSŐ HANG (VERA TANÁRNŐ)

PITYU Kézcsók, Tanárnő. Hogy tetszik lenni? Öregem, ő volt a magyartanárnőm. Ugye, milyen kislányos még mindig? A könyvtáros Ili néni az évnyitón beállította a sorba hozzánk. Azt hitte, új csaj. Ugye, milyen cuki magyartanárnőm volt?

HAVER Mi a frász, haver? Te jártál iskolába és magyarórákra? Különben tényleg cuki kis nő, Pityesz-kám.

BELSŐ HANG *(Hát igen, Pityu. Most 1974-et írunk. 1970/71-ben én voltam a magyartanárnőd. Friss bölcsész diplomásként sikerült elcsípnem egy szerződéses állást. Kiváló társaság volt a nyolcadik bétek, kiváltképp ősz-és télidőben, a délutános héten, főleg a csütörtök esti ötödik-hatodik órában. Itt aztán megtanulhattam volna, hogyan lehet uralni egy fenevad osztályt. De én azt akkor nem tanultam meg 23 évesen. Külkerületből a városba ingázó, házukat szinte egyedül, két kezükkel vagy kalákában építő szülőkkel, disszidens apák félárvaival, túlkorosokkal, túlhúzottakkal, túlmozgásosokkal [mert napközis osztály volt mindig a bé osztály], akik közül sokan már öt- és tízhónapos koruk között bölcsödébe kerültek. Hogy aranyosnak láttál akkor? Hát én ebből ugyan semmit nem vettem észre, Pityu. Te, a Viktor, meg a picike, mindig-piros-pulóveres Laci, üres padban ültetek az órákon, se könyvetek, se füzetetek nem volt. A dolgozókat sem adtátok be sohasem. Te az első sorban ültél az ablak mellett egy rövid, felgyűrt gallérú, műbőr dzsekiben, zsebre tett kézzel, napszemüvegben. Télen is. Viktor viszont – így mondtátok – oltári jó cuccokban járt. Kapta Kanadából a „faterót” Akit őt soha nem látott, és a „fater” sem őt. Ugyanis mielőtt Viktor megszületett, a „fater” eltávozott. A*

---

nagypapa picinyke házába költöztek, a papa segítette őket. Szép, sötét-szemű, sötéthajú fiú volt a Viktor.

A lovas csendőr tekintetű és beszédű direktornő – aki többször kijelentette nekem kemény hangon „tekintélyt, Vera, csak mindenki maga tud szerezni magának” – év végén ennyit mondott: Nem tudunk velük mit kezdeni, Vera. Át kell őket engedni, a tanév végéig mindegyik betölti a tizenhatot. És nem szabad ilyen magas szinten oktatni a nyelvtant nekik. De hát én csak a tantervi anyagot tanítom nekik, mondtam. És én szeretek nyolcadikosokat is tanítani. Magyar nyelvészetből írtam a szakdolgozatomat. Apám és a nővérem nyelvtudományi kutatásokkal foglalkoztak... De ezt a mondatot már be sem tudtam fejezni. Valami olyasmit válaszolt: Ez most olyan mindegy, Vera.

Később, akkori pártfogóm, a könyvtáros Ili mondta, hogy Ibolya igazgató asszonynak úgyis csak az a fontos, hogy meghívja a kerület vezetőit nagy vacsoráira. Levelezőn ugyan elvégezte valaha a földrajz szakot, de szerda délután a 6. órától gyakorta hazaengedi ezt a 8. b-t. Azt mondja, „rosszul érzem magam, menjetek haza, gyerekek”. Tényleg, ezt én is észrevettem már egyszer, mondtam Ilinek. Ili kérdezte: behívott téged is, hogy kijelentse: templomba nem járunk! Pedig titokban templomban eskette a lányát. Ili a Kálvin térre akart hívni vasárnap délelőttönként. Mondtam neki, hogy én a templomba járásról már rég leszoktam. Háromgyerekes pedagógus lánya voltam egy munkásvárosban. És egyébként is hullafáradt vagyok mindig, vasárnap tudok csak kicsit tovább aludni. A diplomaosztás után mentem férjhez, és minden este főzök is meleget, süteményeket is sütök férjemnek az anyósék konyhájában. Mert szerelmes vagyok. [Ezt a legutóbbit már csak magamban mondtam, mert a szép Ilike nem volt férjnél. A Don-kanyarnál elesett a vőlegénye, Ilike 1922-ben született...]

*

BELSŐ HANG (Úristen, ha a Tanárnő most ide látna a tanszékről a fenevad osztály termébe)

*

TANÁRNŐ De kedves, hogy meglátogatott, Vera. Sírni tudnék, ha magukra kettőjükre, a szakdolgozatíróimra gondolok. Tudja, hogy Kati napközis tanár?

BELSŐ HANG (Na mi szegények... De így ő nem tanít, nem osztályoz és nem kell mindenkit átengednie. Felsőbb utasításra. Mert az iskolában – így mondta Ibolya igazgatónő – 10 alatt kell lenni a bukottak számának.)

TANÁRNŐ És mikor teszi le, Vera, a doktori szakvizsgákat? A dolgozatát úgy, ahogy megírta, be is adhatja... Két és fél év kutatómunkája nem veszhet kárba!

BELSŐ HANG *(Milyen bágyadt a Tanárnő hangja...)*

VERA Doktori? 22 órám van, osztályfőnök vagyok, nyelvtanfolyamot is tartok és néhány magánórát... és... én vagyok az iskola úttörővezetője... Jubileumi év van... 25 éves a Magyar Úttörő Szövetség...

TANÁRNŐ Micsoda? Maga, Vera? Úttörővezető?

VERA Igen Tanárnő... Én, aki még KISZ -tag sem voltam az egyetemen. Csak úgy kaptam meg a szerződéses állást, ha vállalom... Férjhez mentem a nyáron.

TANÁRNŐ Gratulálok, Vera.

VERA Csak... a férjem szüleinél lakunk, három generáció együtt. A fürdőszobába és a WC-re csak az anyósék szobáján keresztül jutunk be.

TANÁRNŐ De Vera, miért nem mentek inkább albérletbe?

VERA Lakásra kell gyűjtenünk. És mit szólna az anyósom, ha én vizsgákra készülnék, és nem keresném meg havonta azt az 1 500 Ft-ot.

TANÁRNŐ De Vera, hogy vállalhatta el ezt az állást! És ezek a vizsgák egy friss bölcsészdiplomásnak már nem nehezek... Annyira vékonyka...

VERA Nagyon messze lakunk, egy peremkerületben. Az iskola megközel van. A férjem is napi 3 órát utazik oda-vissza a munkahelyére.

BELSŐ HANG *(Minek is mondtam el? Csak még szomorúbb lett. Olyan gyengének és kimerültnek látszik, amióta utoljára láttam. Most is az ablak felé fordul – mint mindig, ha valami bántja – és zavartan megigazítja őszülő kontyát. Azután a szemüvegét. De sokszor láttam ezt a mozdulatot, amikor beszélgettünk a szobájában.)*

TANÁRNŐ De akkor is, Vera! Magának máshol lenne a helye!

*

PITYU Csókolom, Tanárnő! Semmit sem tetszett változni. A postára tesszik menni?

VERA Igen, van egy pár feladnivalóm. Hogy vagy, Pityu? Hol dolgozol?

PITYU Itt, ezen az építkezésen melózok. Segédmelő. Hátha kiutálnak a tanácsi muftik egyszer itt egy lakást. Van már asszony pajtás is!

VERA Örülök, Pityu. Kívánom, hogy kapjatok itt a lakótelepen egy szép lakást.

*

PITYU Csókolom, Tanárnő! Piacra is tetszik járni?

VERA Szervusz, Pityu. Igen, hiszen főzni azt kell...

PITYU Itt melózok, Vera néni. A lóvé nem sok. De aranyos tetszik még mindig lenni. Jó nehéz ez a rakodókocsi. De hát kell gürcölni... két kislányom van.

VERA Nagyon örülök, Pityu, hogy családod is van már.

PITYU Főnök, ő volt a magyartanárnőm. Ugye, milyen aranyos? Tényleg, a régi sulimban tetszik még tanítani?

VERA Nem, Pityu, ott csak egy évig voltam, azóta gimnáziumban...

PITYU Milyen vékony a Vera néni. De nem baj, jól áll ez is neki. És család van?

VERA Igen, Pityu, kettő.

PITYU Mi itt lakunk közel a lakótelepen. Kaptunk 52 nm-t.

VERA De örülök, hogy sikerült lakást kapnod!

PITYU És a Vera néniék még ott a kistérnél?

VERA Igen, még ott. Nem kaptunk lakást, aztán a szomszéd üres telket megvettük részletre és elkezdtünk építkezni. Jó régóta csináljuk, pedig kaptunk vállalati és OTP-kölcsönt. De már benne lakunk.

BELSŐ HANG *(Pityu, olyan duzzadt és vörös az arcod. Az anyukád is... amikor májusban nyitva volt az osztályterem ablaka, és énekelve ment el alatta. Fölkiabált: Pityu, gyere haza! Minek is vagy te iskolában? Ó, neki ilyen muterja van. Ezt Laci mondta, a mindig-piros-pulóveres Laci. Aki megtanulta A grófi szerűnt. Mást soha nem tanult meg. Kapott is egy ötöst. Utána minden órán el akarta mondani. Nem kell újabb ötös, Vera néni. Csak hadd mondjam el ma is.)*

PITYU Emlékszik még a diri nénire, Vera néni? Már nyugdíjas.

VERA Hát persze.

PITYU Azt mondják az unokáját a papokhoz küldte gimnáziumba. Biztos jó fej az a srác...

VERA Igen, biztosan nagyon okos fiú. Oda nem könnyű bejutni, Pityu.

*

PITYU Kézcsók, Tanárnő. Meg tetszik még ismerni?

VERA Szervusz, Pityu. Ide járnak, ebbe az iskolába a kislányaid talán?

PITYU Nem... csak erre kódorgok. Illetve... szóval gyógyszerért jöttem... Ide a gondozóba. Jó fej a doktornő.

VERA Csak nincs valami baj, Pityu?

PITYU Á, azért még egészben vagyok. Csak hát... elváltunk. Már nem lakok a családdal... Most is nagyon aranyos még a Tanárnő.

BELSŐ HANG (*Jaj, de remeg a kezed, Pityu...*)

VERA Ez szomorú hír, Pityu.

PITYU Viktorra emlékszik még a Tanárnő? Már régóta kinn él a faternál Kanadában. Azt mondják, jól megy neki. Valaki látta őt landolni egy nagy cirkálóval az OTP előtt.

VERA Milyen jó, jó híreket is hallani. Visz' lát Pityu. Vigyázz magadra!

PITYU Csókolom, Vera néni.

*

PITYU Csókolom, Tanárnő. A kispostára tetszik menni a képeslapokkal?

VERA Igen, Pityu. Tudod, én szeretek gyalogolni. Nem vártam a buszra.

PITYU Én meg itt vagyok az Anyukámnál. Segítek neki behordani a fát. Télen ez nagyon nehéz neki. Minden nap átugrok...

VERA Ez nagyon rendes dolog tőled... És hogy vagy, Pityu? Hol laksz? Ezek szerint nem az anyukádnál...

PITYU Nem, itt a közelben... Jobb így külön. És tudja, Vera néni... emlékszik a Lacira? Vállalkozó lett, asztalos üzeme van a faterral. Bejött neki a dolog, azt mondja. A múltkor összefutottunk.

BELSŐ HANG (*„...reccsen a deszkapalánk...”*)

VERA Nagyon örülök ennek. Pedig... jaj de rosszak voltatok, Pityu!

PITYU Tényleg, Vera néni? Pedig de szerettük a tanárnőt, a mi kislánytanárnőnket! Amikor... elvitt minket valami múzeumba... és ott magyarázott nekünk Petőfi fényképe előtt az üveges asztalok között. A múzeumőr néni meg azt mondta, hogy biztos ez a lány a legjobb tanuló az osztályunkban... Béla erre jót röhögött, és mondta neki... Hát ez az egy biztos. Mi ugyanis tanár nélkül járunk Pestre múzeumba...

BELSŐ HANG (*Hát ilyen élményeim még tíz évvel később is voltak...*)

PITYU Tetszik tudni... most már megmondom... én úgy gondoltam... (*Jaj, de nehezen beszélsz már, Pityu*) hogy... amikor Vera néni tanított minket, hogy... a Vera nénit fogom... el fogom venni feleségül... De szép tetszik még mindig lenni!

VERA Pityu, ugye viccelsz? Már nagymama vagyok... és én már akkor férjnél voltam, amikor benneteket tanítottalak.

PITYU De én azt... akkor nem tudtam, én akkor a rendes nevét sem tudtam a Tanárnőnek. Csak... hogy Vera néni. Csak a Kóbor Kinga mondta a ballagás után – emlékszik Tanárnő, hogy a Kinga sírva borult akkor a Tanárnő nyakába és nyafogta: ne tessék elmenni ebből az iskolából... szóval ő mondta azt, hogy „te hülye, hát a Vera néninek van férje...”

BELSŐ HANG *(Kóbor Kinga... ő volt az úttörőtitkár... Mindenből ötöse volt. Az ő apja is disszidált... soha nem látta. Meg is látogattam őt, pedig nem voltam az osztályfőnöke. Annyira könyörgött, hogy menjek el egyszer hozzájuk. Én a 6. b. ofija voltam. Ott mindenkinél voltam. Kinga egyik fiát tanítottam a kerületi gimnáziumban. Elsőre fölvtették a jogra... Jaj, de nehezen beszélsz már, Pityu...)*

VERA Te erre is emlékszel? Nagyon jó új évet kívánok 2000-re, Pityu!

PITYU Képeslapokat küld még a Vera néni karácsonyra?

VERA Igen, én még írok. Sok-sok képeslapot.

PITYU De régen írtam én már... Valahol még biztos van egy tollam. Megyek, mert lefagy a kezem, beviszem a fát. Boldog Karácsonyt, Vera néni!

*

PITYU Csókolom, Tanárnő!

VERA Szervusz, Pityu.

PITYU Buszra tetszik várni?

VERA Igen. Tudod így tavasszal szeretek a buszmegállóban állni.

PITYU Még tanít a Vera néni?

VERA Már nem, Pityu.

PITYU Én meg jövök az Anyukámtól a Liliom utcából. Minden nap meglátogatom őt. Mert azért csak az anyukám...

VERA Ez nagyon rendes dolog, Pityu!

BELSŐ HANG *(És utána jössz a törzshelyedre...)*

PITYU De miket hallani mostanában, Vera néni! Hogy a gyerekek az iskolában megverik a tanárukat! Ökölrel az arcába! Azért, mert a leckéjét akarta megnézni. A tanárnőjét megveri! Most hallottam a... déli hírekben. Hová jutottunk, tanárnő! Mi lesz ebből? Jó is, hogy már nem tetszik tanítani.

BELSŐ HANG *(Hát leckét Te sem írtál soha. De pimasz és agresszív soha nem voltál.)*

VERA Igen, Pityu, vannak ilyenek. Egy nevelőintézetes fiú egyszer pedig – az jó régen volt – meg is ölte a tanárát.

PITYU De hát egy rendes... iskolában is már, Vera néni!

VERA Nagyon szomorú dolgok ezek.

PITYU Meghívhatom ide a... sörözőbe egy kávéra a tanárnőt? Nem olyan tré hely ez, mint ahogy kinéz. De boldog lennék, ha én a régi magyartanárnőmet... olyan aranyos tetszik még mindig lenni... meghívhatnám egy kávéra... De tényleg csak egy kávéra... Vagy egy kólára...

VERA Nagyon kedves vagy, Pityu. De sietek haza. Majd egyszer máskor...

BELSŐ HANG *(Úristen, itt jön a Kálmán. Ő már megitta a mai adagját. Mellette... hogy is hívták? Anikónak talán. Milyen aranyos, szelíd, szőke kislány volt. Már megint merev részegek. Pedig Kálmán „á”-ba járt, a nem napközis osztályba. Ott is tanítottam. Az volt az „elit” osztály. Kálmánék régi, háború előtti villában laktak, a gyerekeket zongorázni is taníttatták a szülők. Kálmán szokott is zongorázni az iskolai ünnepélyeken. Ócska irhabundájának a karöltője kiszakadva. Talán már nem élnek a szülei. Köszönni egy ideje már nem köszön. Anikó most is rám mosolyog, mint mindig. Már semmit nem mond a tekintete. Pedig de sokszor hazakísértek az iskolából az anyósoméék házáig a barátnőjével, ha 6. órák volt velük. Az övcsatokat, amiket az Anikó anyukája csinált valami üzemben, és hoztak nekem ajándékba, most is a fiókban őrzöm...)*

VERA Jön is a busz, Pityu.

PITYU Ez is jó a Vera néninek?

VERA Igen, már egy pár hónapja nálunk is megáll. Minden jót, Pityu...

Ez a hangjáték az ELTE kiváló nyelvtörténész tanárának, Dr. Berrár Jolánnak az emlékére is íródott. Mindezt a hangjáték szerzőjének kívánságára mondjuk el.